ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนเทศบาล ตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

Factors Associated With Household Waste Management Practices in Nong Bua Subdistrict Municipality, Nong Kung Si District, Kalasin Province.

(Received: December 26,2025 ; Revised: December 28,2025 ; Accepted: January 14,2026)

ธิดาพร คำภักดี[1] ธันวา ใจเที่ยง[2] จุฑามาศ เจียมสาธิต[2]
Thidaporn Kampakdee [1] Tunwa Chaitieng [2] Chuthamat Chiamsathit[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทของครัวเรือนในการจัดการขยะ 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือน 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน ตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ประชากรคือ ประชาชน ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในเชิงสำรวจ (Survey Research) อายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป จำนวน 294 ครัวเรือน จากประชากร จำนวน 2,195 ครัวเรือน และทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.804 - 0.902 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ สหสัมพันธ์ โดยเลือกใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 52.70 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 35 – 48 ปี (ร้อยละ 42.51) อาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 50.68 ระดับการศึกษาสูงสุด ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 49.30) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ 35 – 48 ปี (ร้อยละ 42.52) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 บาท (ร้อยละ 85.03) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน (ร้อยละ 42.86) ด้านปัจจัยความรู้ในการกำจัดขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 67.69) ด้านการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 74.83) ด้านทัศนคติอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 94.56) และด้านการรับรู้ข่าวสารในการจัดการขยะมูลฝอยรับรู้ข่าวสารเป็นประจำ (ร้อนละ 79.93) พฤติกรรมการการกำจัดขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ (ร้อยละ 91.50) ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยเพศมีนัยสำคัญทางสถิติ (x^2 = 1.89, p = 0.04) อายุมีนัยสำคัญทางสถิติ (x^2 = 5.87, p = 0.01) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับความรู้อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = 0.857, p = 0.021) ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมและการกำจัดขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูงมาก (r= 1.00 , p = 0.005) ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูงมาก (r = 1.000, p = 0.001) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารและพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูงมาก (r = 1.000, p = 0.002)

คำสำคัญ : การจัดการขยะ , พฤติกรรมการจัดการขยะ , การรับรู้ข่าวสาร , ทัศนคติในการ, การมีส่วนร่วม

ABSTRACT

This research survey research aimed to examine three research objectives: to study the household context of waste management, to study household waste management behavior, and to study factors associated with household waste management behavior in Nong Bua Subdistrict, Nong Kung Si District, Kalasin Province. The population used in this study consisted of residents in Nong Bua Subdistrict Municipality, Nong Kung Si District, Kalasin Province. The survey research sample consisted of 294 households aged 12 years and older, out of a population of 2,195 households. The instrument was tested on a sample of 30 individuals, with a reliability coefficient of 0.804-0.902. Data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and correlation analysis, using Pearson's product moment correlation coefficient, with a statistical significance level of 0.05.

[1] นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
[2] อาจารย์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

Results: 1) 52.70% of the sample were female, with an average age of 35-48 years (42.51%) and occupations of agriculture (50.68%). The highest level of education was obtained. Primary education or lower (49.30%), length of stay 35-48 years (42.52%), average monthly income not more than 10,000 baht (85.03%), number of household members 4 people (42.86%). Knowledge of waste disposal was at a high level (67.69%), participation in waste separation was at a high level (74.83%), attitude was at a good level (94.56%), and awareness of waste management news received the news regularly (79.93%). Waste disposal behavior was at a regular level (91.50%). Personal factors related to waste disposal behavior were gender with statistical significance (x2 = 1.89, p = 0.04), age was statistically significant (x2 = 5.87, p = 0.01), and the relationship between behavior and knowledge was at a high level with statistical significance (r = 0.857, p = 0.021). The relationship between participation and waste disposal was very high (r = 1.00, p = 0.005). The relationship between attitude and waste disposal behavior was very high (r = 1.000, p = 0.001). The relationship between information perception and waste disposal behavior was very high (r = 1.000, p = 0.002). The research results indicate that knowledge, participation, attitudes, and information perception are important factors related to household waste management behavior.

Keywords: Waste management, Waste management behavior, Information perception, Attitude, Participation

บทนำ

การเพิ่มขึ้นของประชากรเป็นสาเหตุสำคัญของการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมหลายอย่างตามมา เช่น ปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ปัญหามลพิษทางน้ำ ปัญหามลพิษทางดิน และปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญในทุกพื้นที่ทั่วโลกประสบอยู่นั่นคือปัญหาขยะมูลฝอย[1,9] ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก การเพิ่มขึ้นของประชากรก่อให้เกิดการขยายตัวของสังคมเมือง การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ทำให้เกิดการผลิตเพิ่มขึ้นเพื่อสนองความต้องการบริโภคของมนุษย์ เมื่อการบริโภคมากขึ้น ปริมาณขยะก็เพิ่มขึ้นตามมา สอดคล้องกับ กรมควบคุมมลพิษ.2560[2] โดยข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2564 จำนวน 24.98 ล้านตัน พ.ศ. 2565 จำนวน 25.70 ล้านตัน และ พ.ศ.2566 จำนวน 26.95 ล้านตัน แยกเป็นปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์[2] ปี พ.ศ.2564 จำนวน 7.89 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 31.6 พ.ศ. 2565 จำนวน 8.80 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 34.2 และ พ.ศ.2566 จำนวน 9.31 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 34.5 ตามลำดับ ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดถูกต้อง ปี พ.ศ.2564 จำนวน 9.28 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 37.1 พ.ศ.2565 จำนวน 9.80 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 38.1 และ พ.ศ.2566 จำนวน 10.17 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 37.7ตามลำดับ ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดไม่ถูกต้อง ปี พ.ศ. 2564 จำนวน 7.81 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 31.3 พ.ศ.2565 จำนวน 7.10 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 27.6 และพ.ศ.2566 จำนวน 7.47 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 27.7ตามลำดับ ปริมาณขยะมูลฝอยตกค้าง 7.50,9.91 และ27.62 ล้านตัน ตามลำดับ จังหวัดกาฬสินธุ์ ปี พ.ศ.2566 มีขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้นทั้งหมดประมาณ 670.00 ตัน/วัน ขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์[2] คิดเป็นร้อยละ 37.31 ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 16.42 ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดไม่ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 46.27 ขยะมูลฝอยตกค้าง 99,358 ตัน

ในการจัดการขยะมูลฝอยเขตพื้นที่เขตเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีข้อมูลประชากรทั้งหมด 7,248 คน 2,195 ครัวเรือน 13 ชุมชน ปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ที่ 3 ตันต่อวัน และขยะมูลฝอยมีการคัดแยกอยู่ที่ประมาณ 0.05 ตันต่อวัน ทำให้ไม่สามารถฝังกลบรายวันได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า ขยะมูลฝอยชุมชนมีแหล่งกำเนิด มีแหล่งที่มาอยู่หลายแหล่ง[3] ทำให้การบริหารจัดการขยะทำได้ยากซึ่งขยะส่วนใหญ่เกิดจากอาชีพ

เกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ และขยะทั่วไปในครัวเรือน ซึ่งครัวเรือนในตำบลหนองบัว มีวิธีการกำจัดขยะโดยการเผา การฝัง และบางส่วนให้รถเก็บขยะของเทศบาลนำไปทิ้งที่บ่อขยะเอกชน และงบประมาณในการฝังกลบมีไม่เพียงพอต่อการฝังกลบรายวัน และไม่มียานพาหนะในการฝังกลบ ต้องจ้างเอกชน ในฤดูฝนจะมีฝนตกหนักและระยะเวลานาน 4-5 เดือน จากปัญหาดังกล่าวทำให้มีปริมาณขยะจำนวนมาก ก่อให้เกิดปัญหากลิ่นเหม็นเน่า ปัญหาแมลงวัน และมีปัญหาปริมาณน้ำเสียจำนวนมากล้นบ่อ และน้ำชะมูลฝอยไหลรั่วในพื้นที่ และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์พาหะนำโรค ทั้งนี้เพราะสาเหตุประการหนึ่งก็คือ การขาดความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัยและขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน[4] และทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการขยะ ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ และความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการจัดการขยะมูลฝอยเขตพื้นที่เขตเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อจะได้ทราบข้อมูลและนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการกิจกรรมด้านการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อลดปริมาณขยะ ในเขตเทศบาลตำบลหนองบัว แม้จะมีการดำเนินโครงการจัดการขยะในหลายพื้นที่ แต่ในเขตเทศบาลตำบลหนองบัวยังไม่มีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในระดับครัวเรือนอย่างเป็นระบบต่อไป[5]

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของครัวเรือนในการจัดการขยะตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือน ตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน ตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีการวิจัย

รูปแบบงานวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ " เป็นการวิจัยแบบเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional analytical study) ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้[6] คือ มกราคม 2568 ถึง มีนาคม 2568 โดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแทนครัวเรือน ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 2,195 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์[8,9] จำนวน 294 ครัวเรือน อายุ 12 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ 1 ปีขึ้นไป โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร การคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร กรณีทราบจำนวนประชากร ของ รศ.อรุณ จิรวัฒน์กุล.2558[10]
จากสูตร

$$n = \frac{N Z^2_{\frac{\alpha}{2}} P(1-P)}{e^2(N-1) + Z^2_{\frac{\alpha}{2}} P(1-P)}$$

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น โดยการศึกษาแนวทางจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย

ซึ่งจะมีแบบสอบถามทั้งหมด 1 ชุด จำนวน 57 ข้อ คำถามทั้งหมดมี 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยลักษณะคำถามเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ และเติมคำหรือจำนวนในช่องว่างตามความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 10 ข้อ แบบสอบถามวัดความรู้ในการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือน ของประชาชนตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ใช่ ไม่ใช่ จัดระดับโดยการอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของ (Bloom,1971) [11]

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ จำนวน 10 ข้อ แบบสอบถามการมีส่วนร่วมการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือน ของประชาชนตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ใช่ ไม่ใช่ จัดระดับโดยการอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของ (Bloom,1971)[11]

ส่วนที่ 4 ทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 10 ข้อ แบ่งระดับทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็น 2 ระดับ เพื่อแปลความหมายของระดับทัศนคติ คือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย จัดระดับโดยการอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของ (Bloom,1971)[11]

ส่วนที่ 5 การรับรู้ข่าวสารในการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 5 ข้อ แบบสอบถามวัดการรับรู้ข่าวสารในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ของประชาชนตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ คำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ ประจำ 5-7 , บางครั้ง 3-4 ครั้ง, นานๆครั้ง 1-2 ครั้ง,ไม่เคยสักครั้ง/เดือน จัดระดับโดยการอ้างอิงจากการประเมินแบบ อิงเกณฑ์ของ (Best,1977)[12]

ส่วนที่ 6 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน จำนวน 15 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรมการลดการเกิดขยะมูลฝอย พฤติกรรมการนำกลับมาใช้ใหม่ พฤติกรรมการหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ คำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ ประจำ 5-7 , บางครั้ง 3-4 ครั้ง, นานๆครั้ง 1-2 ครั้ง,ไม่เคยสักครั้ง/เดือน จัดระดับโดยการอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของ (Best,1977)[12]

ส่วนที่ 7 ในส่วนของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) นั้น เลือกใช้การหา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ซึ่งเป็นการหาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรสองตัวที่เป็น อิสระต่อกัน

ส่วนที่ 8 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การหาคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจคุณภาพเครื่องมือ นำเสนอแบบสอบถามปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (ICO) นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชาชนในตำบลใกล้เคียง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Item-total Correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ซึ่งคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ดังภาคผนวก จ และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิแอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้มีความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามปฏิบัติการ และตรวจสอบภาษาแล้วนำมาปรับปรุงในเรื่องความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และแก้ไขความซับซ้อนของข้อคำถามตามข้อเสนอแนะ เลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป

วิธีเก็บรวมรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจ จากกลุ่มตัวอย่าง โดยการสำรวจด้วยแบบสอบถาม โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

2. ประชุมชี้แจงผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงวัตถุประสงค์การศึกษา และอธิบายลักษณะของแบบสอบถาม ขั้นตอนการแจกแบบสอบถามและวิธีการได้มาของข้อมูล

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจนครบตามจำนวน

4. หาค่าความเชื่อมั่นและนัยสำคัญทางสถิติ p – value > 0.05

5. การคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติพรรณนา (ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและระดับปัจจัยต่างๆ[6] ใช้ Chi-square test เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ ฯลฯ) กับระดับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย (จัดเป็น 2 ระดับ: ปานกลาง/สูง) ใช้ Pearson's correlation coefficient วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมของความรู้ การมีส่วนร่วม ทัศนคติ การรับรู้ข่าวสาร กับคะแนนพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย" กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

จริยธรรมงานวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้รับการอนุญาตจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ หมายเลขโครงการวิจัย KLS.REC 99/2568

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย

1 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่าเพศหญิงมีสัดส่วนพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในระดับสูงมากกว่าชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) สะท้อนว่าบทบาทของผู้หญิงในครัวเรือนอาจเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจด้านการจัดการขยะในบ้าน" อยู่ในระดับสูงส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 96.78 ของเพศหญิง ขณะที่กลุ่มที่มีพฤติกรรมในระดับปานกลางส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 17.27 ของเพศชายอย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย มีนัยสำคัญทางสถิติ ($x^2 = 1.89$, $p = 0.04$) ซึ่งแสดงว่า เพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย ในกลุ่มตัวอย่างชุดนี้[13]

2. ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่าอายุ 35 – 48 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00 อยู่ในระดับสูงมากที่สุด และกลุ่มที่มีพฤติกรรมในระดับปานกลางมากที่สุดก็ยังอยู่ในช่วงอายุเดียวกัน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square test) พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($x^2 = 5.87$, $p = 0.01$) แสดงว่าอายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย ในกลุ่มตัวอย่างชุดนี้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่าอยู่ในระดับสูงมากที่สุด คือ กลุ่มเกษตรกรรม จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 92.61 และกลุ่มที่มีพฤติกรรมในระดับปานกลางมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไปอย่างละ 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.70 และ 7.39 อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi - square test) พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($x^2 = 17.55$,

p = 0.28) แสดงว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยในกลุ่มตัวอย่างชุดนี้

4. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่าระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 137 คน อยู่ในระดับสูงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.49 และกลุ่มระดับการศึกษาที่มีพฤติกรรมในระดับปานกลางมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มระดับการศึกษา มัธยมศึกษา หรือ ปวช. จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.82 อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square test) พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (x^2 = 16.30, p = 0.06) แสดงว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยในกลุ่มตัวอย่างชุด นี้

5 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อยู่อาศัยกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่าระยะเวลาที่อยู่อาศัย 35 – 48 ปี จำนวน 118 คน อยู่ในระดับสูงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.40 และกลุ่มระยะเวลาที่อยู่อาศัยที่มีพฤติกรรมในระดับปานกลางมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มระยะเวลาที่อยู่อาศัย 1 ปี– 34 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อยู่อาศัยกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square test) พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (x^2= 14.58, p =0.26) แสดงว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยในกลุ่มตัวอย่างชุดนี้

6 จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่าพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูงมากที่สุด คือ กลุ่มรายได้เฉลี่ย/เดือน ไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 96.80 และกลุ่มรายได้เฉลี่ย/เดือนที่มีพฤติกรรมในระดับปานกลางมากที่สุด ได้แก่ รายได้เฉลี่ย/เดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 47.37 อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ย/เดือนกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square test) พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (x^2= 3.79, p = 0.52) แสดงว่า รายได้เฉลี่ย/เดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยในกลุ่มตัวอย่างชุดนี้

7. ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอยู่ในครัวเรือนที่มีพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยในระดับสูงมากที่สุด พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน จำนวน 118 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 93.66 และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีพฤติกรรมในระดับปานกลางมากที่สุด ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 คน จำนวน 10 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 21.28 อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square test) พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (x^2= 12.46, p = 0.56) แสดงว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยในกลุ่มตัวอย่างชุดนี้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่า ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยมีค่าความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะโดยรวมอยู่ในระดับสูง ค่า (r = 0.857, p = 0.021) ได้จำแนกความรู้กับพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้ พฤติกรรมการลดปริมาณขยะอยู่ในระดับสูง ค่า (r = 0.860 , p = 0.008) พฤติกรรมการนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ อยู่ในระดับสูงมาก ค่า (r = 0.992 , p = 0.007) และพฤติกรรมการนำขยะกลับมาใช้ใหม่อยู่ในระดับสูง ค่า (r = 0.854, p = 0.021) อย่างไรก็ตาม ค่า p-value ของแต่ละตัวแปรมีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยในกลุ่มตัวอย่างชุดนี้ ดังนั้น แม้ค่าความสัมพันธ์ในเชิง

พรรณนา (descriptive) จะอยู่ในระดับสูง สามารถสรุปได้ว่าความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้อย่างแน่ชัด"[14]

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่า การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย โดยในระดับสูงมาก ค่า (r= 1.00 ,p = 0.005) การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลดปริมาณขยะอยู่ที่ขอบเขตของนัยสำคัญทางสถิติโดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีความสัมพันธ์ในระดับสูง (r = 0.854 , p = 0.057) และการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำอยู่ในระดับสูงมาก และมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติ (r = 0.992 , p = 0.026) และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ในระดับสูง (r = 0.860 , p = 0.029) “โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ”[14]

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในการกำจัดขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในการกำจัดขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่าทัศนคติในการกำจัดขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ในระดับสูงมากกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย (r = 1.000, p = 0.001) ซึ่งมี ค่าความสัมพันธ์อยู่ที่ขอบเขตของนัยสำคัญทางสถิติโดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการลดปริมาณขยะ (r = 1.000, p = 0.006) โดยที่พฤติกรรมการนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ (r = 0.999, p = 0. 002) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (r = 1.000, p = 0.018) “อยู่ในระดับสูงมากและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ”[7]

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่าการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ในระดับสูงมากกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = 1.000, p = 0.002) ซึ่งค่าความสัมพันธ์อยู่ที่ขอบเขตของนัยสำคัญทางสถิติโดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก อย่างไรก็ตามการรับรู้ข่าวสารมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการลดปริมาณขยะ (r = 0.792 p = 0.050) มีในนัยสัมพันธ์ทางสถิติในระดับสูง และพฤติกรรมการนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ(r = 1.000 p = 0.035) และค่าความสัมพันธ์กับการนำกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในขอบเขตนัยสำคัญทางสถิติ (r = 0.988, p = 0.041) “อยู่ในระดับสูงมากและมีนัยสำคัญทางสถิติ” โดยสรุปได้ว่าการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย ด้านพฤติกรรมการลดปริมาณขยะ และพฤติกรรมการนำวัสดุมาใช้ซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมีนัยสำคัญทางสถิติ[7,15]

สรุปและอภิปรายผล

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ รายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือน เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งนี้อาจเนื่องจากในปัจจุบันนี้ยุคแห่งการเรียนรู้ออนไลน์ทั้งเพศหญิงและเพศชายต่างเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือนได้อย่างง่ายสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งไม่สอดคล้องกับ วริษฐา แสงยางใหญ่ และคณะ (2560)[19] ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลดขยะในครัวเรือน

ของประชาชน [ผู้วิจัยได้ใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (x^2 = 1.89, p = 0.04)] อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือน เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งนี้อาจเนื่องจากคนที่มีอายุมากก็สามารถเรียนรู้และเข้าใจถึงข้อมูลด้านการกำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งสอดคล้องกับ วิชุดา ใจเที่ยงตรง(2565)[18] ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย, วิทยาลัยนครราชสีมา ,2565 โดยพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยก ขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่คำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่อายุน้อยมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

2. ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ การมีส่วนร่วม ทัศนคติ และการรับรู้ข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ อาจเนื่องมาจากประชาชนมีความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลหนองบัวได้สนับสนุนและส่งเสริมพร้อมจัดอบรมการจัดการขยะที่ถูกวิธีจึงทำสรุปได้ว่าความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะอยู่ในระดับสูง - สูงมาก แสดงว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบกับ ศราวุฒิ ทับผดุง (2565)[9] ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกพบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง (X = 3.89, S.D. = 0.592) โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 69.10 รองลงมา คือ ระดับปานกลาง และระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 30.40 และ 0.50 ตามล าดับ

การมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนหรือประชาชนในเทศบาลตำบลหนองบัว ตระหนักถึงปัญหาของขยะมูลฝอย การร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อที่จะทำให้ชุมชนลดปริมาณขยะได้มากที่สุดจึงสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลดปริมาณขยะอยู่ที่ขอบเขตของนัยสำคัญทางสถิติโดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีความสัมพันธ์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ วริษฐา แสงยางใหญ่ และคณะ (2560)[19] ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า พบว่าประชาชนมีพฤติกรรม ในการคัดแยกขยะในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ประชาชนไม่มีเวลาและไม่สนใจกิจกรรมในการ คัดแยกขยะมากนัก และอาจเนื่องจากประชาชน ยังขาดการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติเพื่อลดขยะว่าตนเองและไม่มีส่วนรวมที่จะได้ประโยชน์จากการลดขยะอย่างไร

ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ บางครั้งอาจจะเกิดจากความเคยชินหรือการเคยทำซ้ำ ๆ ในเรื่องที่ต้องทำเช่นการจัดการขยะมูลฝอยถ้าคนในชุมชนไม่มีทัศนคติหรือตระหนักถึงโทษของขยะจะไม่ทราบเลยว่าควรที่จะทำอะไรบ้างกับขยะไม่ว่าจะเป็นการคัดแยก การนำมาใช้ซ้ำ หรือแม้กระทั่งการนำกลับมาใช้ใหม่ถ้าไม่ได้ตระถึงโทษก็จะไม่มีทัศนคติที่ดีและการดำเนินการที่ดีแต่อย่างไรก็ตามสรุปได้ว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองบัวมีทัศนคติที่สูงมากในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับ อภินันท์ นิลสุข (2565)[20] ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การจัดการขยะ

มูลฝอยของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .171$, $p < .001$) แต่ไม่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนนี้ เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน และทุกคนมีความคุ้นเคย

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งทราบได้ว่าถ้าประชาชนไม่รับรู้ข่าวสารด้านการกำจัดขยะมูลฝอย ประชาชนก็ไม่สามารถดำเนินการที่ถูกต้องได้ในการจัดการขยะหรือกำจัดขยะ แต่ประชาชนในเทศบาลตำบลหนองบัวได้รับรู้ข่าวสารการจัดการขยะการกำจัดขยะการนำกลับมาใช้ใหม่หรือแม้กระทั้งการจัดการขยะให้เกิดรายได้หรือแม้กระทั่งการลดปริมาณขยะให้น้อยลงเนื่องจากมีการรับซื้อขยะที่ย่อยสลายอยาก และทำขยะเปียกให้เป็นปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนในการซื้อสารเคมี ดังนั้นสรุปได้ว่าการรับรู้ข่าวสารการกำจัดขยะของประชาชนในเทศบาลตำบลหนองบัวมีการรับรู้ข่าวสารสูง – สูงมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ทิวากรณ์ ราชูธร (2559)[15] ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน จังหวัดนครราชสีมา ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ได้รับข้อมูลข่าวสารหรือคู่มือการจัดการขยะมูลฝอยโดยมีประชาชนได้รับคู่มือ ถึง 1.48 เท่า (AOR = 1.48; 95%CI: 1.14 to 1.56)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. เทศบาลตำบลหนองบัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดนโยบายในการดำเนินการส่งเสริม รณรงค์เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนอย่างจริงจัง และต่อเนื่องโดยการให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกวิธีและมีมูลค่า เช่น การสอนคัดแยกขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย เป็นต้น โดยให้ครัวเรือนคัดแยกพร้อมทั้งกำหนดสถานที่และเวลาในการรับกำจัดหรือแม้กระทั่งความรู้เพื่อการเพิ่มมูลค่าให้กับขยะของครัวเรือนหรือรับซื้อขยะเพื่อมากำจัด[16] โดยต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนมั่นใจและเกิดจิตสำนึกในการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือนอย่างถูกต้อง

2. เพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักถึงขยะมูลฝอยที่เป็นอันตรายและที่เกิดประโยชน์ต่อคนในครัวเรือน[17] และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือนอย่างถูกต้องและยั่งยืน

3. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองบัว มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย และได้ตระถึงโทษที่เกิดจากขยะ[18] เนื่องจากขยะมีทั้งที่นำมาใช้ประโยชน์และเป็นอันตราย ดังนั้นการมีส่วนร่วมหรือมีความร่วมมือร่วมใจจะทำให้ปริมาณขยะในชุมชนลดลงได้อย่างยังยืน

4. การรับรู้ข่าวสารในการกำจัดขยะ หรือการจัดการขยะมูลฝอยที่อยู่ในครัวเรือน ทั้งที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทำให้ประชาชนทราบถึงการลด การจัดการและการกำจัดที่ถูกต้องและถูกวิธี ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมการจัดการขยะให้ประชาชนได้ทราบถึงโทษและประโยชน์ของขยะอย่างสม่ำเสมอต่อไป

5. ประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองบัวส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับดีควรส่งเสริมให้มีการอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักในการลดปริมาณขยะมูลฝอยให้กับประชาชนในชุมชน[18] เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและส่งต่อพฤติกรรมที่ดีต่อไปในชุมชน

6. เทศบาลตำบลหนองบัวอาจดำเนินการจัดตั้งศูนย์รับซ่อมวัสดุ/อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ ในครัวเรือน/ซ่อมแซมเสื้อผ้า เพื่อสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมการซ่อมหรือแก้ไข (Repair) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่พบน้อยที่สุดของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงส่งเสริมพฤติกรรมการนำกลับมาใช้ซ้ำ(Reuse)

ซึ่งพบมากที่สุด โดยให้ความรู้/วิธีการใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์ในการนำมูลฝอยแต่ละชนิดมาใช้ซ้ำ หรือการจัดโครงการประกวดการนำขยะกลับมาใช้ซ้ำาแบบสร้างสรรค์/สวยงาม

ข้อเสนอแนะเพื่อวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงเปรียบเทียบกับหน่วยงานหรือชุมชนอื่น ๆ ในจังหวัดเดียวกันในเรื่องแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนเพื่อนำแนวทางของการกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพของแต่ละพื้นที่มาสร้างเป็นแนวทางในการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่เหมาะสมกับชุมชนต่อไป

2. ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบ แนวทางการกำจัดขยะมูลฝอยภายในครัวเรือนแบบครบวงจนเป็นเครือข่ายความร่วมมือของท้องถิ่นในรูแบบของหารบูรณาการต่อไป

3. การศึกษาครั้งต่อไปควรเพิ่มหรือขยายขอบเขตตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยตามหลักทฤษฎีอื่น ๆ ที่อาจจะมีระดับความสัมพันธ์ที่สูงขึ้น

4. การศึกษาเพื่อต่อยอดครั้งต่อไปผู้วิจัยเห็นว่าควรให้มีการพัฒนาการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางโดยการนำร่องจากเทศบาลและชุมชนต้นแบบไม่ใช่เฉพาะขยะในครัวเรือนหมายถึงขยะจากธรรมชาติที่เห็นว่าเป็นขยะ ตั้งแต่เศษใบไม้ หญ้า แม้กระทั่งผักตบในห้วยหนองสามารถนำมาแปรรูปทำผลิตภัณฑ์ได้ เพราะในการศึกษาครั้งที่แล้ว ศึกษาพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นผู้แทนครัวเรือนส่วนใหญ่ที่มีบทบาทในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน[19]

5. การศึกษาบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการจัดการมูลฝอยเช่นอสม.ผู้นำชุมชนเจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขเจ้าหน้าที่รพ.สต. พนักงานเก็บขนขยะเพื่อให้ได้แนวทางในการจัดการขยะที่ดีขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเกิดจากการสนับสนุนของคณาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขภาพชุมชน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ และได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธันวา ใจเที่ยง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักและ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาศ เจียมสาธิต อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่คอยให้ความช่วยเหลือและคอยให้กำลังใจและคำแนะนำตลอดการดำเนินงานวิจัย ร่วมทั้งของขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเทศบาลตำบลหนองบัว ตลอดจนกลุ่มเป้าหมายและประชากรผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่มีส่วนสำคัญที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินวิจัยในครั้งนี้และครั้งต่อไป จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

1.Kiattikul Thavil. (2015). Waste Management Behavior in the 3R (Reduce, Reuse, Recycle) Form of People in Chonburi Municipality, Mueang Chonburi District, Chonburi Province. Master's Thesis in Political Science, Department of Politics and Government, Burapha University, Chonburi.

2.Pollution Control Department. (2017). Operational Strategy for Reducing and Reusing Waste (Reduce Reuse Recycle: 3R). Retrieved from http://infofile.pcd.go.th/law/DraftStrategic3R.pdf. Accessed September 4, 2024.

3.Kanchanicha Sudcharee et al. (2019). Factors Related to Solid Waste Management in the Community of Nong Kham Subdistrict Administrative Organization, Ajsamart District, Roi Et Province. Mahasarakham Hospital Journal. Vol. 16, No. 2 (2019): May-August.

4.Thitichayan Boonkhongthon. (2018) Household Participation in Waste Management of Taling Chan Subdistrict Administrative Organization, Mueang Suphan Buri District, Suphan Buri Province. Master's Thesis in Public Health, Krirk University, Bangkok.

5.Nattawadee Sukchuey. (2015) Waste Management Behavior of People in Ban Dan Subdistrict Municipality, Aranyaprathet District, Sa Kaeo Province. Master's Thesis in Public Administration, Burapha University, Chonburi.

6.Piyachat Silpasuwan. (2014) Academic Article. Municipal Solid Waste: A Major Problem Facing the Country, Year 4, Issue 7. Retrieved from http://nrei.mutsv.ac.th/sites/default/fles/poprosal.PDF on October 9, 2024.

7.Wichuda Chaithiangtrong. (2022). Factors Related to Solid Waste Management Behavior of People in Mae Kham Sub-district Municipality, Mae Chan District, Chiang Rai Province, Nakhon Ratchasima College.

8.Veerawan Kaewboonchu. (2019). Factors Affecting Household Solid Waste Sorting Behavior: A Case Study of Don Mueang District, Bangkok, Master's Thesis in Environmental Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, 2019.

9.Sarawut Thabpadung. (2020). Factors Affecting Household Solid Waste Reduction Behavior in Sub-district Administrative Organizations Without Solid Waste Management, Mueang District, Phitsanulok Province, Master's Thesis in Public Health.

10.Arun Chirawatkul. (2008). Biostatistics for Health Science Research. Department of Statistics and Demography, Faculty of Public Health, Khon Kaen University. Khon Kaen.

11.Bloom B.S. (1956) Taxonomy by Education Objective Hand Book I Cognitive Domain. New York: David Mcky.

12.Best, J. W. (1977) Research in Education. (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall Inc.

13. Kanchanicha Sudcharee et al. (2019) Factors Related to Solid Waste Management in Nong Kham Subdistrict Administrative Organization, Ajsamart District, Roi Et Province. Mahasarakham Hospital Journal. Vol. 16, No. 2 (2019): May-August.

14.Waleerat Bampenboon. (2017) Public Participation in Solid Waste Management. Case Study: Lam Sai Subdistrict, Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. Bachelor of Public Health Thesis, Krirk University,Bangkok.

15.Thiwakorn Rachuthon. (2015) Factors Affecting Household Waste Management Behavior of People in Nakhon Ratchasima Province. Bachelor of Science Research Program, Faculty of Public Health, Mahidol University.

16. Thidarat Poolem. (2017) Household Waste Management Behavior in Ban Huai Mak Nun, Tha Pha Pha Pum Subdistrict, Mae Lan Noi District, Mae Hong Son Province. Graduate Diploma Research, Volunteer Program, Thammasat University, Bangkok.

17.Veerawan Kaewboonchu. (2019) Factors Affecting Household Waste Sorting Behavior: A Case Study of Don Mueang District, Bangkok. Master of Arts Thesis in Environmental Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, 2019.

18.Wichuda Chaithiangtrong. (2022) Factors Related to Waste Management Behavior of People in Mae Kham Subdistrict Municipality, Mae Chan District, Chiang Rai Province. Nakhon Ratchasima College, 2022.

19..Warittha Saengyangyai et al. (2017) Factors Affecting Household Waste Reduction Behavior of People in Municipal Areas of Samut Prakan Province. Burapha University Journal of Public Health. Vol. 12 No. 1

20.Aphinat Nilsook. Factors Affecting Household Waste Management Behavior in Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province. Journal of Behavioral Science for Development, Institute of Behavioral Science, Srinakharinwirot University, 2022.